नेपाल, ३ नं. प्रदेश, भक्तपुर, चाँगुनारायण नगरपालिका

चाँगुनारायण नगरपालिकाको स्थानीय राजपत्र

खण्ड : २ संख्या : १६ मिति : २०७५/११/०५

भाग-१

नगरसभावाट पारित मितिः २०७५/१०/२९

कर तथा गैरकर राजस्व लगाउने र उठाउने सम्बन्धमा बनेको ऐन, २०७५

प्रस्तावनाः चाँगुनारायण नगरपालिकाको सम्रग्र विकासको लागि नगरपालिकामा राजस्व लगाउने तथा उठाउने सम्वन्धमा ऐन व्यवस्था गर्न वान्छनीय भएकोले चाँगुनारायण नगरपालिकाको सभाले नेपालको संविधानको धारा २२६ को उपधारा (१) बमोजिम यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद -१
प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** (१.) यस ऐनको नाम चाँगुनारायण नगरपालिकाको कर तथा गैरकर राजश्व सम्बन्धी ऐन २०७५ रहेको छ ।

२) यो ऐन चाँगुनारायण नगरपालिका भर लागू हुनेछ र यस ऐन बमोजिमको कर वा राजस्व बुझाउनु पर्ने दायित्व भएको व्यक्ति जहाँसुकै रहे बसेको भए पनि निजको हकमा समेत लागु हुनेछ।

२. **परिभाषा** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कानुनमाः-

(क) "कम्पनी" भन्नाले प्रचलित नेपाल ऐन बमोजिम स्थापना भएको कम्पनी सम्झनु पर्छ र सो शब्दले प्रचलित नेपाल ऐन बमोजिम स्थापित संगठित संस्थालाई समेत जनाउँछ।

(ख) "कर" भन्नाले परिच्छेद ४ बमोजिम लागेको वा लाग्ने कर सम्झनु पर्छ।

(ग) "कर अधिकृत" भन्नाले नगरपालिकाले दफा ६ बमोजिम नियुक्ति गरेको कर अधिकृत सम्झनु पर्छ र सो शब्दले कर अधिकृतको रुपमा काम गर्ने जिम्मेवारी सुम्पेको वा कर अधिकृतको प्रत्यायोजित अधिकार प्रयोग गर्ने नगरपालिकाको अधिकृतस्तरको कर्मचारीलाई समेत जनाउँछ।

(घ) "कर एकाई" भन्नाले चाँगुनारायण नगरपालिकामा कर सम्बन्धी काम,कारवाही र निर्णय गर्ने चाँगुनारायण नगरपालिकाको शाखा वा सो प्रयोजनका लागि कार्यालयको रुपमा रहेको नगरपालिका अर्न्तगत संगठन संरचना सम्झनु पर्छ।

(ङ) "करदाता" भन्नाले कर तिर्नु पर्ने कर्तव्य भएको व्यक्ति सम्झनु पर्छ र सो शव्दले पुनःकर अधिकृतले कुनै कारवाही प्रक्रिया शुरु गरेको व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ ।

(च) "कर निर्धारण" भन्नाले कर निर्धारण सम्झनु पर्छ र सो शव्दले पुनःनिर्धारण र अतिरिक्त कर निर्धारणलाई समेत जानाउँछ।

(छ) "गैरकर राजश्व" भन्नाले परिच्छेद -१४ बमोजिम लाग्ने वा लागेको गैरकर राजस्व सम्झनु पर्छ।

(ज) "परिवार"भन्नाले प्राकृतिक व्यक्तिको पति, पत्नी र अंश छुटिए वा नछुट्टिएका नावलिग सन्तान सम्झनुपर्छ।

(झ) "प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत" भन्नाले चाँगुनारायण नगरपालिकाको प्रमुखको रुपमा काम गर्ने कर्मचारी सम्झनु पर्छ।

(ञ) "फर्म" भन्नाले प्रचलित कानुन बमोजिम दर्ता भएको वा दर्ता नभएको जुनसुकै फर्म सम्झनु पर्छ।

(ट) “व्यक्ति“ भन्नाले कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएको जुनसुकै व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।

(ठ) “सभा“ भन्नाले चाँगुनारायण नगरपालिकाको सभा सम्झनु पर्छ ।

(ड) “नगरपालिका “ भन्नाले स्थानीय तहको कार्यकारिणी अधिकार प्रयोग गर्ने चाँगुनारायण नगरपालिका सम्झनु पर्छ ।

(ढ) “संविधान“ भन्नाले नेपालको संविधान सम्झनु पर्छ ।

३. **व्याख्या:** यो कानुनमा परिभाषा गरिएका लवजको सोहि अनुसार र अरुमा प्रचलित ऐन कानून व्याख्या सम्बन्धी ऐन तथा दफा ४ बमोजिमका सिद्धान्तका आधारमा गरिनेछ ।

परिच्छेद- २
राजस्व सम्बन्धी सामान्य सिद्धान्त

४ **कर तथा गैरकर राजश्व सम्बन्धी सामान्य सिद्धान्त:** (१) कर राजस्व देहायका सिद्धान्तलाई आधार लिई लगाईनेछ :-

(क) कर तिर्न सक्ने क्षमता आधारमा ।

(ख) कर प्रणाली समानता र न्यायमा आधारित रहने गरि ।

(ग) सरल,पारदर्शी र मितव्ययी हुने गरेर ।

(घ) नागरिकलाई सुविधा हुने किसिमवाट

(ङ) स्वेच्छिक रुपमा कर तिर्ने प्रेरित हुने वातावरण सृजना गरेर ।

(च) करको आधार, करको दर र कर तिर्ने अवधी स्पष्ट गरेर ।

(छं) पश्चातदर्शी असर नपर्ने गरेर ।

(२) गैरकर राजस्व लगाउँदा उपलव्ध गराईने, सेवा, सहुलियत र सुबिधाको लागत, सञ्चालन र सम्भार खर्चलाई आधार मानी लागाईने र उठाईनेछ ।

परिच्छेद -३
कर प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था

(५) **कर प्रशासन** : (१) नेपालको संविधानको व्यवस्था अनुरुप आफ्नो अधिकारक्षेत्रभित्रको कर तथा गैरकर प्रशासन चाँगुनारायण नगरपालिकाले गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कर प्रशासन व्यवसायिक, दुरुस्त र प्रभावकारी बनाउन आवश्यकता अनुसार कर एकाई रहन सक्नेछन् ।

(६) <u>**कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था :(१)**</u> नगरपालिकाबाट स्वीकृत दरबन्दी अनुसारको विभिन्न तहका कर्मचारी कर एकाईमा रहन सक्नेछन् ।

(२) कर एकाईमा नगरपालिकाले प्रचलित कानून बमोजिम स्वीकृत दरवन्दीका आधारामा एक वा सो भन्दा बढि तहका कर अधिकृत,कर, सहायक तथा सहयोगीहरुलाई काममा लगाउन सक्नेछ ।

७. <u>**कर अधिकृतको काम,कर्तव्य र अधिकार**</u> यस ऐनमा अन्यन्त्र उल्लेख भएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त कर अधिकृतको काम,कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः- ।

(क) करदाता दर्ता गर्ने ।

(ख) करदाताबाट विवरण प्राप्त गर्ने ।

(ग) कर परिक्षण तथा अनुसन्धान गर्ने ।

(घ) कर संकलन गर्ने ।

(ङ) कर तथा गैर कर राजस्व चुहावट रोक्न आवश्यक कार्य गर्ने ।

(च) करदाता मैन्त्री वातावरण बनाउन उपयुक्त र आवश्यक कार्य गर्ने ।

(छ) कर सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

(ज) कर कानुन र कर प्रशासनको क्षेत्रमा सुधार गर्नुपर्ने विषयमा..चाँगुनारायण नगरपालिकालाई सुझाव दिने ।

(झ) राजस्वको कानुन र कर प्रशासनका क्षेत्रमा सुधार गर्नुपर्ने विषयमा चाँगुनारायण नगरपालिकालाई सुझाव दिने ।

(ञ) करदाताको खातापाता र हरहिसाव दुरुस्त राख्न लगाउने ।

(ट) कर सम्वन्धी अभिलेख दुरुस्त राख लगाउने ।

(ठ) कर सम्बन्धी अन्य काम गर्ने ।

८. <u>**अधिकार प्रत्याजोन**</u> (१) नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले संविधान र यस ऐन बमोजिम आफुमा रहेको कर तथा राजस्व उठाउने अधिकार कर अधिकृतलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(२) कर अधिकृतले आफुलाई प्राप्त अधिकार मध्ये आवश्यकता अनुसार केहि अधिकार अधिकृत लाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(३) कर अधिकृतले आफुलाई प्राप्त अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने सम्बन्धमा नगरपालिकाबाट कुनै खास निर्देशन भएकोमा सोहि बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

९. प्रत्यायोजीत अधिकार र जिम्मेवारी : (१) दफा ८ बमोजिम प्रत्यायोजन गरिएको अधिकारको जिम्मेवारी अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने अधिकारीमा रहनेछ ।

(२) दफा ८ बमोजिम प्रत्यायोजित अधिकार प्रयोग गर्नेले सो अधिकारको प्रयोग गर्दा अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने प्रति उत्तरदायी रहि प्रगोग गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद -४
कर राजस्व सम्बन्धी व्यवस्था

१०. सम्पत्ती कर: (१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र रहेको सम्पति कर लगाउने भनी तोकेको घर र जग्गामा नगरपालिकाको आर्थिक ऐनमा उल्लेख भएअनुसार सम्पत्ति कर लगाउने र उठाउनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको सम्पत्ति कर लगाउने भनी तोकेको घर र जग्गा बाहेकका अन्य जग्गा भएका दफा १४ बमोजिम भुमिकर (मालपोत) लगाउनु र असुल उपर गर्नु पर्नेछ ।

(३) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका घर जग्गाको अभिलेख प्रत्यक बर्ष दुरुस्त मिलाई राख्नु पर्ने छ ।

(४) सम्पत्ति कर निर्धारणका लागि सम्पत्ति मूल्याङ्कन देहाय बमोजिम गरिनेछ :-

(क) घरको वनोट (कच्ची वा पक्की) ।

(ख) घरजग्गा संग सडक वा बाटो जोडिएको वा नजोडिएको र जोडिएको भए पक्की, कच्ची वा गोरेटो जस्तो बाटोको प्रकृति र राजमार्ग, मुख्य सडक वा सहायक सडकसंग दुरी ।

(ग) घरजग्गाको व्यापारिक वा आवासीय उपयोग अवस्था ।

(घ) सम्पत्ति मूल्याङ्कन गर्दा अनुसुचि १ बमोजिम ह्रासकट्टी गरी खुद सम्पति कायम गरिनेछ ।

(ङ) खण्ड (घ) बमोजिम कायम भएको खुद सम्पतीमा सात प्रतिशत मर्मत संभार खर्च कट्टी गर्न दिईनेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम घर जग्गा मूल्याङ्कन गर्न देहायको घर जग्गा मूल्याङ्कन समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

(क) नगरपालिकाले तोकेको ईन्जिनियर प्राविधिक -संयोजक

(ख) नगरपालिकाले तोकेको घरजग्गा सम्बन्धी बिज्ञ एक जना-सदस्य

(ग) कर एकाईको प्रमुख-सदस्य सचिव

(६) घर जग्गा मूल्याङ्कन समितिले स्थानीय तहको कुनै पदाधिकारी वा अधिकृत वा अन्य कुनै विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(७) घर जग्गा मुल्यांकन समितिले प्रत्येक पाँच वर्षमा घर जग्गा मुल्यांङनका आधार र दररेटको सुझाव सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

(८) घर जग्गा मुल्यांकन समितिले बैठकको कार्यविधि आफै निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

(९) सम्पति करको प्रयोजनको लागि सम्पत्तिको स्वामित्व देहायको व्यक्तिमा रहेको मानिनेछ :

(क) आर्थिक बर्षको पहिलो दिन जुन सम्पत्ति जसको स्वामित्वमा रहेको छ सो सम्पत्तिसोही व्यक्तिको नाममा ।

(ख) कुनै सम्पत्ति एक भन्दा बढी व्यक्तिहरुको संयुक्त स्वामित्वमा रहेकोमा स्वामित्व स्पष्ट भएकोमा सोही अनुसार र अन्यथा सबैको वरावर हक ।

(१०) करदाताले प्रत्येक बर्ष स्वयं कर निर्धारण गरी आश्विन (असोज) मसान्त भित्र नगरपालिकामा विवरण पेश गर्नुपर्नेछ ।

(११) यस दफा बमोजिम दाखिला गर्नुपर्ने कर प्रत्येक आर्थिक वर्षको आश्विन मसान्त भित्र कर एकाईमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(१२) नाबालकको नाममा रहेको सम्पत्तिमा लाग्ने सम्पत्ति कर दाखिला गर्ने दायित्व निजको संरक्षक वा माथवर व्यक्तिको हुनेछ ।

११. घर बहाल कर : नगरपालिकाले अफ्नो क्षेत्र भित्र वहालमा लगाएको घरको आकार, प्रकार, बनौट र चर्चेको जग्गा (प्लिन्थ एरिया) को आधारमा नगरपालिकाको आर्थिक ऐनले तोकेको आधारमा घर बहाल कर लगाई असुल उपर गर्नेछ ।

स्पष्टीकरण : यस दफाको प्रयोजनको लागि घर भन्नाले भवन, गोदाम, टहरा, छप्पर (सेड), कारखाना र यस्तै पक्की वा कच्चा सरंचना सम्झनु पर्छ ।

(२) घर बहालमा लगाउने व्यक्ति घर बहालमा करको करदाता हुनेछ। कम्पनी वा संस्था मार्फत घर बहालमा दिएको हकमा उक्त कम्पनी वा संस्था घर बहाल करको करदाता हुनेछ।

(३) घर बहालमा दिंदा प्रयेक घरधनीले सम्झौता गरी त्यस्तो सम्झौताको प्रति वा सम्झौतामा संशोधन गरिएमा सोको विवरण सो कार्य भएको मितिले पैंतीस दिनभित्र कर एकाइमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै कार्यालय, कम्पनि, फर्म, एजेन्सी, परामर्शदाता वा जुनसुकै प्रकारको संगठित संस्थाले घर बहालमा लिएकोमा बहाल भुक्तानी गर्दा अग्रीम कर कट्टी गरी घरधनीका तर्फबाट कर एकाईमा घर बहाल कर बुझाउनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम अग्रीम कर कट्टी गरी दाखिला गर्नु पर्ने घर वहाल कर कर कट्टी भएको महिना पछिको महिनाको २५ गते भित्र दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(६) घर बहालको प्रयोजनको लागि स्थानिय सरकारले न्युनतम मासिक घर बहाल रकम निर्धारण गरी लागू नगरेसम्म स्वयं घोषणाको आधारमा गर्न सक्नेछ ।

(७) न्यूनतम मासिक घर बहाल रकम निर्धारण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था नगरपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।

(८) घर वहालमा दिने घरधनीले घर वहाल करको विवरण प्रयेक आर्थिक वर्षको आश्रिवन मसान्त भित्र पेश गर्न पर्नेछ ।

(९) यस दफा वमोजिम दाखिला गर्नु पर्ने कर प्रत्येक आर्थिक वर्षको आश्विन मसान्त भित्र दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(१०) एक आर्थिक वर्षको घर वहाल कर एकमुष्ट अग्रिम रुपमा श्रावण महिना भित्र दाखिला गर्ने घर धनीलाई घर बहाल करमा दश प्रतिशत छुट दिइनेछ ।

(११) नगरपालिका क्षेत्र भित्र कुनै जग्गावालाले आफ्नो जग्गा जुनसुकै प्रयोजनको लागि कोही कसैलाई भाडामा दिएमा त्यस्तो भाडामा दिने र लिने वीच भएको जग्गावहाल सम्झौताको आधारमा मूल्याङ्कन कायम गरी नगरपालिकाको नगरसभाले निर्णय गरे वमोजिमको हकमा सम्वन्धित जग्गावाला बाट जग्गा वहाल कर अशुल उपर गर्नेछ।

१२. <u>घर जग्गा रजिष्ट्रेसन शुल्कः</u>(१) नगरपालिकाले घर,जग्गा वा घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ ।

(२) नगरपालिकाले उपदफा (१) बमोजिम घर, जग्गा वा जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क उठाउँदा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थनपन ऐन ,२०७४ बमोजिम प्रदेशले लगाएको घर , जग्गा वा घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क समेत उठाउनु पर्नेछ । यसरी असुल भएको घर ,जग्गा वा घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क रकम मध्ये नगरपालिकाले लगाएको घर, जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क को दुइ प्रतिशत रकम नगरपालिकाको संचित कोषमा दाखिला गरी प्रदेशले लगाएको बांकी अन्ठानब्बे प्रतिशत रकम प्रदेश संचित कोषमा दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

(३) नगरपालिका क्षेत्र भित्र घर ,जग्गा वा जग्गा रजिष्ट्रेशन पारित गरी गराई स्वामित्व प्राप्त गर्ने व्यक्तिले घर, जग्गा वा घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क बुझाउनु पर्नेछ ।

(४) घर ,जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क स्वामित्व हस्तान्तरण गर्दाको समयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

(५) घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क प्रत्येक कारोबारको लिखतमा उल्लेख भएको थैली वा सो प्रयोजनको लागि निर्धारण गरिएको न्युनतम रकम बमोजिम त्यस्तो घर, जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन गर्ने कार्यालयबाट असुल उपर गरिनेछ ।

(६) रजिष्ट्रेशन शुल्क थैली रकम वा सो प्रयोजनको लागि तोकिएको रकम मध्ये जुन वढी हुन्छ सो रकमको १(एक) प्रतिशत हुनेछ ।

(७) घर ,जग्गा वा घर जग्गा स्वामित्व प्राप्त गर्ने व्यक्ति महिला नागरिक भएमा उपदफा (६) बमोजिम लाग्ने शुल्कमा २५ प्रतिशत रकम छुट हुनेछ ।

(८) संघीय प्रदेश र स्थानिय सरकार तथा सरकारी निकायलाई रजिष्ट्रेशन शुल्क लाग्ने छैन ।

(९) नगरपालिकाले घर जग्गा रजिष्ट्रेशन पारित गर्दाको अवस्थामा नेपाल सरकारले तोकेको दरमा पूँजीगत लाभकर असुल गरी तोकेको राजस्व खातामा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।

१३. <u>सवारी साधन करः</u> नगरपालिकाले सवारी साधन कर लगाउन सक्नेछ ।

स्पष्टीकरण: यस दफाको प्रयोजनको लागि "सवारी साधन" भन्नाले इन्धन वा यान्त्रिक शाक्तिबाट सडकमा चल्ने चार पांग्रे, तीनपांग्रे वा दुई पांग्रे सवारी साधन सम्झनु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सवारी साधन कर लगाउदा सवारी साधन प्रकृति र क्षमताका आधारमा समान प्रकृतिका सवारी साधनलाई समान दर कायम हुने गरी लगाइने छ ।

(३) यस दफा बमोजिमको लगाईएको सवारी साधन करको दर प्रदेशमा पठाउनु पर्नेछ।

(४) अन्तर सरकारी वित्त व्यवास्थापन ऐन, २०७४ बमोजिम सवारी साधन धनीले यस दफा बमोजिमको कर प्रदेश कर कार्यालय वा एकाइमा बुझाउनु पर्नेछ ।

(५) प्रत्येक वर्षको आश्विन मसान्तमा सवारी साधन धनीले यस दफा बमोजिमको कर दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

१४. भुमिकर (मालपोत): (१) नगरपालिकाले भुमिकर (मालपोत) लगाई उठाउन सक्नेछ।

(२) यस ऐन बमोजिम सम्पति कर लाग्ने घर र जग्गा बाहेकको अन्य जग्गामा भुमिकर (मालपोत) लाग्नेछ र त्यस्तो जग्गाको जग्गाधनीले भुमिकर (मालपोत) तिर्न पर्नेछ ।

(३) नेपाल सरकार,प्रदेश सरकार, स्थानिय सरकार र कूटनीतिक नियोगको नाममा भएका जग्गामा भुमिकर (मालपोत) लाग्ने छैन ।

(४) प्राकृतिक प्रकोपको अवस्था वा गम्भीर परिस्थितिमा नगरपालिकाले आधार र कारण खोली त्यसबाट प्रभावित सबैले समान सुविधा पाउने गरी भूमिकर (मालपोत) मा छुट वा मिनाहा दिने निर्णय गर्न सक्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम छुट दिने निर्णय भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र त्यसको सूचना नगर सभाको बैठक चलेको भए नगर सभामा पेश गर्नु पर्नेछ र बैठक नचलेको भए त्यसपछि बस्ने सभाको पहिलो बैठकले पारित गर्नु पर्नेछ।

(६) स्थानिय सरकारले यस दफा बमोजिमको भुमिकर (मालपोत) आफैले उठाउन वा नेपाल सरकार अन्तर्गतको कुनै कार्यालय मार्फत उठाउने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(७) भूमिकर (मालपोत) प्रयेक वर्ष आश्विन महिनाभित्र कर एकाई वा सम्बन्धित वडा कार्यालय वा स्थानिय सरकारले तोकेको कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

(८) स्थानिय सरकारले प्राकृतिक प्रकोपको अवस्था वा विशेष परिस्थिति सिर्जना भएकोमा आधार र कारण खोली नगरपालिकाभर वा त्यसको कुनै खास क्षेत्र तोकी सो क्षेत्रको जग्गाको भूमिकर बुझाउने म्याद बढाउन सक्नेछ । सो म्यादभित्र भूमिकर (मालपोत) बुझाएकोमा म्याद भित्र बुझाएको मानिनेछ र थप शुल्क लाग्ने छैन ।

१५. मनोरन्जन करः (१) स्थानिय सरकारले चलचित्र घर ,भिडियो घर , सांस्कुतिक प्रदर्शन हल, कन्सर्ट जस्ता मनोरन्जन स्थलमा देखाइने मनोरन्जनका साधनमा मनोरन्जन कर लगाई उठाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१)बमोजिमको मनोरन्जन कर तथा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन,२०७४ बमोजिम प्रदेशले लगाएको मनोरन्जन स्थलको संचालकले मनोरन्जनको लागि टिकट बिक्रि गर्दाको अवस्थामा असूल गर्नेछ । यसरी असूल भएको मनोरन्जन कर रकम मध्ये नगरपालिकाले लगाएको सबै र प्रदेशले लगाएको मनोरन्जन करको दुई प्रतिशत रकम नगरपालिकाको संचित कोषमा दाखिला गरी प्रदेशले लगाएको बांकी अन्ठानब्बे प्रतिशत रकम प्रदेश संचित कोषमा दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम उपभोक्ताबाट असूल गरेको मनोरन्जन करको रकम असूल गरेको महिनाभन्दा पछिको महिनाको २५ गते भित्र कर एकाईमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

१६. विज्ञापन करः (१) नगरपालिकाले सूचनापाटी (होर्डिग बोर्ड) मा विज्ञापन कर लगाई असूल गर्न सक्नेछ ।

(२) नगरपालिकाले उपदफा (१) बमोजिमको विज्ञापन कर शुल्क उठाउँदा अन्तर सरकारी वित्त व्यास्थापन ऐन ,२०७४ बमोजिम प्रदेशले लगाएको विज्ञापन कर समेत उठाउनु पर्नेछ । यसरी असूल भएको विज्ञापन कर रकम मध्ये नगरपालिकाले सबै र प्रदेशले लगाएको विज्ञापन करको दुई प्रतिशत रकम नगरपालिकाको संचित कोषमा दाखिला गरी प्रदेशले लगाएको बांकी अन्ठानब्बे प्रतिशत रकम प्रदेश संचित कोषमा दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

(३) विज्ञापन कर विज्ञापन राख्न अनुमतिका लागि निवेदन दिनेबाट असूल गरिने छ ।

(४) विज्ञापन कर सम्वन्धि अन्य आवश्यक कुरा विज्ञापन कर सम्वन्धि कार्यविधि वा निर्देशिका बमोजिम हुनेछ ।

१७. <u>व्यवसाय कर</u> .(१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रको व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पूँजिगत लगानी र आर्थिक कारोबारको आधारमा व्यवसाय दर्तामा र नवीकरणमा वार्षिक व्यवसाय कर लगाउन र उठाउन सक्नेछ ।

(२) व्यवसाय कर सम्वन्धि अन्य कुरा व्यवसाय कर सम्वन्धि नगरपालिकाबाट बन्ने कार्यविधि वा निर्देशिका बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद -५

करदाता दर्ता सम्वन्धी व्यवस्था

१८. <u>करदाताको पहिचान तथा दर्ता :</u> (१) व्यवसाय संचालन गर्नु पूर्व दर्ता गरेर मात्र व्यवसाय संचालन गर्नुपर्ने छ ।

(२) कर एकाईले यस ऐन बमोजिम कर तिर्नु पर्ने व्यक्ति वा करदाताको पहिचान गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम करदाताको पहिचान गर्दा व्यक्ति वा करदाताको नाममा रहेको सम्पत्ति, निजले गरेको कारोवार र कर एकाईलाई कुनै स्रोतवाट प्राप्त सूचना र सो एकाईले छानविन गर्दा देखिएका आधारमा करदाताको पहिचान गरिनेछ ।

(४). कर एकाईले यस ऐन बमोजिम कर तिर्नु पर्ने दायित्व भएका करदाताको विवरण खुलाई करदाता दर्ता गरी राख्नु पर्ने छ ।

(५) नेपाल सरकारबाट स्थायी लेखा नम्बर लिएका करदाताले कर सम्वन्धि कारोवार गर्दा सोहि नम्बरको प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

१९. <u>करदाताको दायित्वः</u> यस ऐन बमोजिम कर तिर्नु पर्ने कर्तव्य भएका करदाताको देहाय बमोजिम दायित्व हुनेछ :

(क) आफुलाई करदाताको रुपमा दर्ता गराउने ।

(ख) निर्धारित समयमा विवरण पेश गर्ने ।

(ग) निर्धारित समयमा कर दाखिला गर्ने ।

(घ) यस ऐन बमोजिम कुनै शुःल्क, जरिवाना वा व्याज बुझाउने पर्ने भए समयमा उपलव्ध गराउने ।

(ङ) कर अधिकृतले मागेको सूचना तथ्याँङ्क समयमा उपलव्ध गराउने ।

(च) कर अधिकृतले मागेको सूचना तथ्याँङ्क उपलब्ध गराउने ।

(छ) कर एकाईलाई आवश्यक सहयोग गर्ने ।

२०. करदाताको अधिकारः (१) करदातालाई देहाय बमोजिमको अधिकार हुनेछः

(क) सम्मानपूर्वक व्यवहारको अधिकार ।

(ख) प्रचलित ऐन बमोजिम कर सम्बन्धी सूचना प्राप्त गर्ने अधिकार ।

(ग) कर सम्बन्धी विषयमा प्रमाण पेश गर्ने मौका प्राप्त गर्ने अधिकार ।

(घ) प्रतिरक्षाको लागि कानून व्यवसायी वा लेखापरिक्षक नियूक्ति गर्ने अधिकार ।

(ङ) कर सम्बन्धी गोप्य कुराहरु यस ऐनमा उल्लेखित भए बाहेक अनतिक्रम्य हुने अधिकार ।

(२) करदाताले उपदफा (१) बमोजिमको अधिकारको दावी गर्न आफ्नो दायित्व पूरा गरेको हुनुपर्ने छ ।

२१. करदाताको प्रतिनिधित्व : (१) करदाताको प्रतिनिधित्व करदाताको परिवारको उमेर पुगेको सदस्य, माथवर व्यक्ति वा निजले व्यवसायी वा लेखापाल वा लेखापरीक्षक वा निजले लिखित रुपमा अख्तियारी दिई पठाएको उमेर पुगेको वारेसले गर्न सक्नेछ । स्पष्टिकरणः यस दफाको प्रयोजनको लागी उमेर पुगेको भन्नाले अठार बर्ष उमेर पुगेको व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने व्यक्तिका तर्फबाट गरिएका काम कारवाहि करदाता स्वयंले गरेको मानिनेछ ।

परिच्छेद-६

विवरण दाखिला सम्वन्धि व्यवस्था :

२२. विवरण दाखिला गर्न आदेश दिन सक्नेः (१) यस ऐन बमोजिम कर बुझाउनुपर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले कर विवरण नबुझाएमा वा विवरण दाखिला गर्दा व्यहोरा फरक फरक पारी दाखिला गरेको भनी शंका गर्न सकिने आधार र कारण भएमा कर अधिकृतले आधार र कारण खोलि कर विवरण दाखिला गर्न आदेश दिन सक्नेछ । त्यस्तो आदेश प्राप्त भएमा सम्बन्धित व्यक्ति आदेश प्राप्त भएको मितिले एक महिना भित्र कर एकाईमा विवरण दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको म्याद भित्र विवरण दाखिला गर्न नसक्ने सम्बन्धित व्यक्तिले आधार र कारण खोली समयावधि थपको लागि निवेदन दिएमा कर अधिकृतले तीस दिनसम्मको समयावधि थप दिन सक्नेछ ।

२३. **विवरण सच्याउन सकिने:** यस परिच्छेद बमोजिमको कर विवरण दाखिला भई सकेपछि कुनै तथ्य सम्बन्धी वा गणितीय भूल भएको भन्ने लागेमा करदाताले पहिला विवरण दाखिला भएको मितिले तीन (३) महिना भित्र यथार्थ ,तथ्य र सही अंक सहितको अर्को विवरण पेश गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद -७
कर दाखिला सम्वन्धी व्यवस्था

२४. **कर दाखिला गर्नुपर्ने**: (१) यस ऐन बमोजिम दाखिला गर्नुपर्ने कर ऐनको परिच्छेद ४ मा उल्लेख गरिएकोमा सोहि समयमा र समय उल्लेख नभएको हकमा प्रत्येक आर्थिक वर्षको आश्विन मसान्त भित्र कर एकाईमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(२) यस ऐन बमोजिम अग्रीम कर कट्टी गरी दाखिला गर्नु पर्ने कर कर कट्टी भएको महिना २५ गते भित्र कर एकाईमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

२५. **कर दाखिला निस्सा दिनु पर्ने**: करदाताले यस ऐन बमोजिम बुझाउनु पर्ने कर वा गैरकर राजस्व वा अन्य रकम बुझाए पछि करदातालाई तत्काल त्यसको निस्सा दिनु पर्नेछ ।

२६. **कर फिर्ता सम्बन्धी व्यवस्था** (१) करदाताले यस ऐनबमोजिम कर बुझाउँदा तिर्नु पर्ने भन्दा बढी कर अधिकृतले निवेदन परेकोमा व्यवहोरा साँचो देखिएमा कर अधिकृतले निवेदन परेको एक महीना भित्र माग बमोजिम फिर्ता दिने निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

२७. **कर समायोजन सम्वन्धी व्यवस्था** (१) करदाताले दफा २६ वमोजिम फिर्ता पाउने ठहरीएको रकम दाखिला गर्नु पर्ने कर रकममा समायोजन गर्न कर अधिकृत समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२)उपदफा (१) वमोजिमको समायोजन गर्न आदेश दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद -९
कर परिक्षण र कर निर्धारण :

२८. **कर परिक्षण र कर निर्धारण :** (१) यस ऐन बमोजिम करदाताले विवरण पेश नगरेको वा पेश गरेको विवरणमा देहायका सबै वा कुनै काम कुरा भए गरेको देखिएमा कर अधिकृतबाट कर परिक्षण गरी कर निर्धारण गरिनेछ :

(क) खातापाता, हरहिसाब वा अभिलेख दुरुस्त नदेखिएमा ।

(ख) गलत वा झुट्टा कागजात/विवरण संलग्न गरेको देखिएमा ।

(ग) यथार्थ कारोवार नदेखाएको विश्वास गर्नुपर्ने कारण भएमा ।

(घ) कारोवारका आधारमा करको दायित्व कम देखाएकोमा ।

(ङ) करको दर फरक पारेकोमा ।

(च) कानुन बमोजिम कर छुट वा मिनाहा हुन नसक्नेमा पनि सोको दावी गरेकामा ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कर निर्धारण गर्नुपर्ने देखिएमा करदातालाई आधार र कारण खुलाई आफ्नो स्पष्टीकरण पेश गर्न तीस दिनको सूचना दिनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सुचना प्राप्त भएकोमा करदाताले सूचनामा तोकेको म्याद भित्र आफ्नो स्पष्टीकरण पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) कर अधिकृतले उपदफा (३) बमोजिम तोकिएको म्यादभित्र करदाताले स्पष्टीकरण पेश गरेमा सो समेतलाई आधार बनाई र स्पष्टीकरण पेश नगरेमा ऐन बमोजिम कर निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।

(५) स्वंय कर निर्धारण गरी विवरण पेश गरेको मितिले चार बर्ष भित्र कर अधिकृतले पुनः कर निर्धारण वा संशोधित कर निर्धारण गर्नुपर्ने सन्तोषजनक आधार र कारण भएमा करदातालाई सफाईको मौका दिई त्यस्तो कर निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

२९. कर निर्धारणको सूचना : (१) यस ऐन बमोजिम कर अधिकृतबाट कर निर्धारण भएकोमा बुझाउनु पर्ने कर रकम, स्थान, समय सीमा र बैक खाता नम्बर समेत उल्लेख गरी करदातालाई कर निर्धारणको सूचना दिनु पर्नेछ ।

(२) यस ऐन बमोजिमको कर दाखिला गर्दा निर्धारणको सूचना प्राप्त भएपछि करदाताले सो सूचनामा उल्लिखित स्थान र समय सीमा भित्र कर दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम कर रकम बैंक दाखिला गरिएकोमा करदाताले त्यसको सम्बन्धित भौचर कर कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद -१०
कर संकलन सम्बन्धी व्यवस्था :

३०. कर संकलन सम्बन्धी व्यवस्था : (१) यस ऐन बमोजिम असुल उपर गर्नु पर्ने कर, व्याज र शुल्क वापतको रकम करदाताले यस ऐनमा तोकिएको अवधिमा दाखिला नगरेमा कर अधिकृतले कार्यकारी अधिकृतको पूर्व स्वीकृति लिई देहायको एक वा एकभन्दा बढी तरीका बमोजिम कर असुर गर्न सक्नेछ :

(क) करदातालाई फिर्ता गर्नु पर्ने रकम भए त्यसमा कट्टा गरेर ।

(ख) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, नगरपालिका वा सरकारी स्वामित्वका संस्थाबाट करदाताले पाउने रकमबाट कट्टा गर्न लगाएर ।

(ग) कुनै तेस्रो व्यक्तिले करदातालाई तिर्नुपर्ने रकम करदाताको पूर्व सहमति लिई कट्टा गरेर ।

(घ) बैक वा वित्तीय संस्थामा रहेको करदाताको रकमबाट कट्टा गर्न लगाएर ।

(ङ) करदाताको कारोवार रोक्का गरेर ।

(च) करदाताको चल तथा अचल सम्पत्ति माथिदावी वा कब्जा गरेर ।

(छ) करदाताको सम्पत्ति एकैपटक वा पटक पटक गरी तोकिए बमोजिम लिलाम बिक्री गरेर ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (छ) बमोजिम लिलामको कारवाही सुरु भएपछि सो कारवाही समाप्त हुनु पूर्व कर दाखिला गर्न ल्याएमा बुझाउन बाँकी कूल रकमको थप पाँच प्रतिशत शुल्क सहित असूल गरिनेछ ।

(३) लिलामबाट प्राप्त रकम करदाताले तिर्नु पर्ने रकम भन्दा बढी भएमा बढी भएजति रकम साठी दिन भित्र सम्बन्धित करदातालाई फिर्ता दिनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम रकम फिर्ता गर्दा निजले उपलब्ध गराएको बैंक खातामा जम्मा गरिदिनु पर्नेछ ।

३१. किस्तावन्दीमा कर असुली : कुनै खास करदातालाई बिशेष परिस्थितिमा समयमा कर तिर्न नसक्ने कारण भई सो कुराको निवेदन गर्न आएमा कर अधिकृतले जाँचबुँझ गर्दा कारण सन्तोषजनक देखिएमा पर्चा खडा गरी बढीमा एक वर्ष भित्र तीन किस्तामा कर दाखिला गर्न आदेश दिन सक्नेछ । तर ढिला बुझाए बापत यस ऐन बमोजिम लाग्ने व्याज मिनाहा हुने छैन ।

परिच्छेद -११
जरिवाना शुल्क र व्याज

३२. **जरिवाना लाग्ने :** यस ऐनको पालना नगरी करको दायित्व घटाएमा कर अधिकृतले कर विगोको दश प्रतिशत जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

३३. **व्याज लाग्ने :** यस ऐन बमोजिम दाखिला गर्नु पर्ने कर समयमा दाखिला नगरेमा तिर्नु बुझाउनु पर्ने रकमको वार्षिक दश प्रतिशत व्याज लाग्नेछ ।

३४. **अभिलेख नराखेमा शुल्क लाग्ने :** यस ऐन बमोजिम अभिलेख राख्नुपर्ने कर्तव्य भएका करदाताले अभिलेख नराखेमा रु १,०००।- शुल्क लाग्नेछ ।

३५. **समयमा विवरण दाखिला नगरेमा शुल्क लाग्ने :** यस ऐन बमोजिम विवरण दाखिला गर्नुपर्ने दायित्व भएका करदाताले समयमा विवरण दाखिला नगरेमा प्रति विवरण रु १,०००।- शुल्क लाग्नेछ ।

३६. **झुट्टा विवरण दिएमा शुल्क लाग्ने :** यस ऐन बमोजिम विवरण दाखिला गर्नुपर्ने दायित्व भएका करदाताले झुट्टा विवरण दाखिला गरी करको दायित्व घटाएमा फरक परेको कर रकम असुल गरी सो को दश प्रतिशत शुल्क लाग्नेछ ।

३७. **व्याज नलाग्ने :** यस ऐन बमोजिम लाग्ने शुल्क व्याज र जरिवानामा पुन व्याज लाग्ने छैन ।

परिच्छेद १२
पूर्वादेश र प्रशासकीय पुनरावलोकन

३८. **पूर्वादेश माग गर्न सक्ने :**(१) कुनै करदाताले यस ऐन बमोजिम लगाइएको कर, दस्तुर, शुल्क वा ऐनका व्यवस्थाबारे द्विविधा भएमा सोको निराकरणका लागि निजले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपदाफा (१) बमोजिमको निवेदनदिएकोमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले द्विविधा निराकरण गर्न पूर्वादेश जारी गरी करदातालाई सो पूर्वादेश उपलब्ध गराउने छ ।

(३) उपदाफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अदालतमा विचाराधीन रहेको वा अदालतबाट निर्णय भैसकेको विषयमा यस दफा बमोजिम पूर्वादेश जारी गर्न सकिने छैन ।

(४) उपदाफा (१) बमोजिमको पूर्वादेश अदालतको आदेशबाट अन्यथा नभए सम्म कायम रहने छ ।

३९. प्रशासकीय पुनरावलोकन हुन सक्ने: यस ऐन बमोजिमका देहायको निर्णय माथि प्रशासकीय पुनरावलोकन हुन सक्नेछ :

(क) कर अधिकृतले गरेको कर निर्धारण, पुन : कर निर्धारण र संशोधन कर निर्धारण सम्बन्धी निर्णय ।

(ख) यस ऐन बमोजिम लाग्ने वा लागेको कर र गैरकर राजश्व तथा अन्य दस्तुर, शुल्क, व्याज सम्बन्धी निर्णय ।

४०. प्रशासकीय पुनरावलोकनको प्रक्रिया : (१) यस ऐन बमोजिमको कर निर्धारण निर्णय उपर चित्त नबुझ्ने करदाताले सो निर्णय भएको मितिले ३० दिन भित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपदाफा (१) बमोजिम प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि परेको निवेदन माथि ६० कार्यदिन भित्र कारवाही र किनारा गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद -१३
पुनरावेदन

४१. उजुरी नलाग्ने : यस ऐन बमोजिम प्रशासकीय पुनरावलोकन गर्न सकिने विषयमा त्यस्तो पुनरावलोकन नभई कुनै अदालतमा कुनै उजुर लाग्ने छैन ।

४२. पुनरावेदन दिन सक्ने : (१) प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णय भएकोमा सो मितिले र प्रशासकीय पुनरावलोकन नहुने विषयमा कारण परेको मितिले चित्त नबुझ्ने पक्षले ६० दिन भित्र सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

(२) जिल्ला अदालतले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

परिच्छेद – १४
गैरकर राजश्व

४३. सेवा शुल्क तथा दस्तुर : नरपालिकाले संविधानको अनुसूची ८ बमोजिमका क्षेत्र र विषयमा उपलब्ध सेवा वापत सेवा शुल्क तथा दस्तुर लगाई उठाउन सक्नेछ ।

४४. पर्यटन शुल्क : (१) नगरपालिकाले आफै निर्माण गरेको पर्यटकीय स्थल, पर्यटन व्यवसाय र पर्यटकीय क्रियाकलापमा पर्यटन शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ ।

पर्यटकीय क्षेत्रमा उपलब्ध सेवाको लागत सञ्चालन र सम्भार खर्चलाई आधार मानि पर्यटन शुल्क लगाउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक क्षेत्रमा यो ऐन लागू हुनु पूर्व पर्यटक प्रवेश सेवा शुल्क लिई आएको रहेछ भने सो लाई निरन्तर रुपमा नगरसभाबाट तोकिएको शुल्कको आधारमा उठाउन वा आन्तरिक आयको ठेक्का वन्दोवस्त गर्न सक्नेछ ।

(३) नगरपालिका क्षेत्र भित्रको कुनै पनि पर्यटकीय स्थलमा नगरपालिकाले उपलब्ध गराउने सेवाको आधारमा नगरपालिकाले निर्णय गरी तोकिए वमोजिमको पर्यटक सेवा शुल्क उठाउन सक्नेछ ।

४५. <u>सवारीसाधन पार्किङ्ग शुल्क</u> :नगरपालिकाले आफूले निर्माण वा व्यवस्था गरेको सवारी साधन पार्किङ्ग स्थलमा सवारी साधन पार्किङ्ग शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ । तर नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले निर्माण गरेका राष्ट्रिय र प्रदेश स्तरका राजमार्गको छेउछाउ वा पेटिमा पार्किङ्ग शुल्क उठाउन सक्ने छैन ।

४६. <u>बहाल विटौरी शुल्क</u> : नगरपालिकाले सार्वजनिक, नगरपालिकाको नाममा रहेको र ऐलानी जग्गा र त्यस्ता जग्गामा रहेका पोखरी, हाटबजार, प्रदर्शनीस्थल र ती ठाउमा राख्न अस्थायी अनुमति दिएका पसलमा बहाल विटौरी शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ ।

४७. <u>जडीबुटी, कवाडी र जीवजन्तु शुल्क</u> :नगरपालिकाले जडीबुटी, कवाडी र जीवजन्तुको कारोवारमा शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ ।

४८. <u>अन्य शुल्क लगााउन सक्ने</u> : (१) नगरपालिकाले अनुसूची २ मा उल्लिखित विषय र क्षेत्रमा शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ ।

(२)नगरपालिकाले संविधान र अन्तर सरकारी वित्तीय व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को विपरित नहुने गरी आफूले प्रदान गरेको सेवा, सुविधा र व्यवस्थापन गरेका थप वा नयाँ क्षेत्र वा विषयमा शुल्क लगाउन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सेवा शुल्क लगाउने वा त्यसको दरमा हेरफेर गरेको कुराको विवरण नगरपालिकाले त्यस्तो निर्णय भएको मितिले सात कार्यदिन भित्र नगरसभाको बैठक चलेको समयमा सभामा र त्यस्तो बैठक नचलेको समयमा त्यस पछी बस्ने सभाको पहिलो बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

४९. **छुट वा मिनाहा :** (१) नगरपालिकाले खास अवस्थामा र विशेष परिस्थितीमा यस ऐन बमोजिम लाग्ने वा लागेको गैर कर राजश्वमा आधार र कारण खुलाई आंशिक वा पूर्ण रुपमा छुट दिन वा मिनाहा गर्न सक्नेछ । यसरी छुट दिदाँ समान अवस्थाका सबै करदातालाई समान व्यवहार गरिनेछ ।

(२) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारले कुनै परियोजना वा विकास कार्यका लागि खास सामाग्री, कारोवारमा कर नलाग्ने व्यवस्था गरेकोमा नगरपालिकाले तत् तत् सरकारसँग समन्वय गरी कर छुट सम्बन्धी सो व्यवस्थाको पालना गर्ने गराउने छ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम गैरकर राजश्वमा छुट वा मिनाहा दिएको विवरण सभाको बैठक चलेको समयमा र सभाको बैठक नचलेको समयमा त्यस पछि बस्ने सभाको पहिलो बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद - १५
समन्वय सम्बन्धी व्यवस्था

५०. **नेपाल सरकारसँग समन्वय :**(१) नगरपालिकाले संघीय कानुन वा यस ऐन बमोजिम असुल उपर गर्नु पर्नेकर वा गैरकर राजश्व असुल गर्न एकद्वार प्रणाली अपनाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको एकद्वार प्रणली अपनाउन नगरपालिका वा नगरपालिकाले अधिकार सुम्पेको अधिकृत वा कर अधिकृतले नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारले सो प्रयोजनका लागि अधिकार सुम्पेको अधिकृतसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(३) नगरपालिकाले संविधानको साझा सूचीमा रहेका विषयसँग सम्बन्धित कर वा गैर कर राजश्वका आधार वा दर वा कर प्रशासनका सम्बन्धमा प्रदेश सरकारसँग समन्वय गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिमको व्यवस्था अन्तरगत समन्वय गरिएका विषयहरु यस ऐनमा परे सरह मानिने छ र ती व्यवस्थाका हकमा यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सोही अनुसार कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।

५१. केन्द्रीय बैकसँग समन्वय : नगरपालिकाले कर र गैरकर राजश्व संकलनका सम्बन्धमा केन्द्रीय बैंक (नेपाल राष्ट्र बैंक) सँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

५२. अन्य निकाय, कार्यालय र संस्थासँग समन्वय: नगरपालिका वा सो को कुनै अधिकृतले कर तथा गैरकर राजश्वसँग सम्बपन्धत विषयमा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार अन्तरगत सरकारी निकाय, बैंक वा संस्थासँग समन्वय गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद -१६

राजश्व प्रस्ताव तर्जुमा तथा सुचना सम्बन्धी व्यवस्था

५३. राजश्व सम्बन्धी नया प्रस्ताव : नगरपालिकाले कर तथा गैरकर सम्बन्धी नयाँ कर प्रस्ताव तयार गर्दा सरोकारवालासँग परामर्श गर्नु पर्नेछ ।

५४. सूचना सार्वजनिक गर्नुपर्ने : (१) यस कानुन बमोजिम नगरपालिकाले लगाएको कर र गैर कर राजश्व उठाउने कार्यालयको प्रमुखले सो कर र राजश्वका दर र त्यसमा भएको हेरफेर सम्बन्धी सूचना सर्वसाधारणको लागि सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

(२) नगरपालिकाले उपदफा (१) बमोजिमका कर, राजश्वका दर र त्यसमा भएको हेरफेर समेत मिलाई नगरपालिकाको वेभसाइटमा राख्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(३) नगरपालिकाले कर र राजश्वका दर र हेरफेर सम्बन्धी विवरण केन्द्रीय सूचना प्रणलीमा समेत राख्ने प्रयोजनका लागि नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय वा सो मन्त्रालयले तोकेको कार्यालयलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद -१७

विविध

५५. विद्युतीय माध्यमको प्रयोग गर्न सक्ने : यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नगरपालिकाले विद्युतीय माध्यम (अनलाइन) बाट करदातालाई सुचना दिने, करदाताले आफ्नो विवरण र प्रमाण पेश गर्ने, कर लगायतको तिर्नु बुझाउनु पर्ने रकम दाखीला गर्ने कर वा त्यस्तो रकम

बुझाएको रसिद दिने लगायतका कर सम्बन्धी अन्य काम कारवाहि गर्न सकिने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

५६. <u>ठेक्कामा लगाउन नपाईने:</u> नगरपालिकाले आफुले असुल गर्नु पर्ने कुनै गैरकर बाहेकका कर वा राजस्व ठेक्का लगाई उठाउन पाईने छैन । गैर करका लागी आवश्यकता अनुसार उपयुक्त विधी र प्रकृया अपनाई बन्दोवस्त गरी आयश्रोत व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ ।

५७. <u>अनुसुचिमा हेरफेर:</u> नगरकार्यपालिकाले यस ऐनको अनूसूचिमा आवश्यक हरफेर गर्न सक्नेछ र त्यसरी गरिएको हेरफेरको सूचना सभाको बैठक बसेको भए बैठकमा र तत्काल बैठक नबसेको भए त्यस पछि बस्ने सभाको पहिलो बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

५८. <u>कागजातको ढाँचा</u> (१) यो ऐन र यस ऐन अर्न्तगत बनेको निर्देशिकामा उल्लेख नभएको वा नतोकिएको कुनै विवरण,ढाँचा, तरिका वा जानकारी सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न उपयुक्त देखिएमा नगरपालिकाले आदेश वा सुचना जारी गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका आदेश वा सूचना सर्वसाधरणको जानकरीको लागि नगरकार्यपालिकाको कार्यालय र वडाको सूचना पाटी, वेभसाईट र स्थानीय पत्र पत्रीकाको माध्यमबाट उपलब्ध गराउन सकिने छ ।

५९. <u>सूचना तामेली रीत पुगेको मानिने:</u>(१) यस ऐन बमोजिम दिनु पर्ने म्याद,सुचना वा कागजात देहाय बमोजिम बुझाए वा पठाएमा सम्बन्धित व्यक्तिलाई बुझाएको वा दिइएको मानिनेछ:

(क) सम्बन्धित व्यक्तिलाई नै बुझाएको,

(ख) निजको परिवारको उमेर पुगेको सदस्यलाई बुझाएको ,

(ग) नावालिगको हकमा संरक्षक वा माथवर व्यक्तिलाई बुझाएको

(घ) कार्यालय संस्था वा निकायको हकमा प्रबन्धक वा प्रशासकीय प्रमुखलाई बुझाएको ।

(ङ) करदाताको ठेगानामा हुलाकबाट रजिष्ढर गरी पठाएको ।

(२) कर एकाईको अधिकृतको नाम र पद खुल्ने गरी दस्तखत गरिएको कम्प्युटर प्रविधिबाट इनस्क्रीप्ट वा इनकोड गरिएको वा दिइएको कागजातलाई रीतपूर्वकको मानिनेछ ।

६०. कागजातको अभिलेख राख्ने:.१) यस ऐन बमोजिम कर बुझाउनु पर्ने दायित्व भएको प्रत्येक व्यक्ति वा करदाताले देहायबमोजिमका आवश्यक कागजातहरु सुरक्षित गरी राख्नु पर्नेछः

(क) यस ऐन बमोजिम..चाँगुनारायण नगरपालिकामा पेश गर्नु पर्ने कागजात र सोलाई पुष्ट्याई गर्ने सूचना तथा कागजात ।

(ख) कर निर्धारण गर्न सघाउ पुचाउने कागजातहरु

(ग) खर्च कट्टी गर्नु पर्ने भए सोलाई पुष्टयाई गर्ने कागजात ।

६१. अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुने: .यस ऐनको प्रयोजनको लागि नगर कार्यपालिकाको अधिकार प्राप्त अधिकृतलाई सम्बन्धित व्यक्तिलाई झिकाउने,बयानगराउने,प्रमाण बुझ्ने र लिखितहरु पेश गर्न लगाउने सम्बन्धमा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुनेछ ।

६२. आदेश वा निर्देशन दिन सक्ने: संघीय र प्रदेश सरकारले कर प्रशासनलाई प्रभावकारी बनाउन नेपालको संविधान र संघीय तथा प्रदेश सरकारको कर सम्बन्धी ऐन र यो ऐनको प्रावधानलाई कार्यन्वयन गर्न गराउन आवश्यक आदेश वा निर्देशन दिन सक्नेछ । यस्तो आदेश वा निर्देशन पालना गर्नु नगर कार्यपालिकाको कर्तव्य हुनेछ ।

६३. कर अधिकृतको परिचयः कर एकाईमा काम गर्ने प्रत्येक अधिकृत र अन्य कर्मचारीले परिचय पत्र आफ्नो साथमा राखने ,काम गर्ने समयमा लगाउने र कर्तव्य पालनको सिलसिलामा परिचय पत्र सम्बन्धित व्यक्तिलाई देखाउनु पर्नेछ ।

६४. विभागीय कारवाही र सजाय हुने: (१) कर अधिकृत वा कर प्रशासनसँग सम्बन्धित कुनै कर्मचारी कर तिर्नु बुझाउनु पर्ने दायित्व भएको व्यक्ति वा करदातालाई हानि नोक्सानी पुर्याउने ,करको दायित्व घटीबढी गर्ने, सामान अवस्थामा करदाता बीच असमान व्यवहार गर्ने ,कुनै करदातालाई अनुचित फाइदा पुर्याउने वा करदाताबाट आफ्नो वा अरु कसैको निजी स्वार्थ पूर्ति गर्ने उद्देश्यले कुनै काम गरेमा वा कानुन बमोजिम गर्नु पर्ने काम समयमा नगरी दुख वा हैरानी दिएमा सम्बन्धित व्यक्तिले स्थानिय सरकारको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उजुर परेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक छानबिन गरी सम्बन्धित कर्मचारीको सेवा सम्बन्धी कानुन बमोजिम आफूलाई कारवाही गर्ने अधिकार भएको विषयमा आफैले विभागीय कारवाही

गर्ने र कारवाही गर्ने अधिकार नभएको विषयमा विभागीय कारवाहीको लागि अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्ष रायसाथ पेश गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम छानविन गर्दा प्रचलित कानुन बमोजिम अनुचित कार्य गरेको कुरा खुल्न आएमा अधिकार प्राप्त अधिकारीले आवश्यक कारवाही गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम छानविन र कारवाही गर्दा प्रमाण नष्ट हुन सक्ने भएमा कार्यकारी अधिकृतले त्यस्तो कर अधिकृत वा अन्य कर्मचारीलाई सम्बन्धित सेवा सम्बन्धी कानुन बमोजिम निलम्बन सक्नेछ।

(५) उपदफा (२) बमोजिम छानविन गर्ने अवधी भर सो अधिकृतलाई कर अधिकृतको जिम्मेवारीबाट अलग राखिने छ ।

(६) उपदफा (३) बमोजिम छानविन गर्ने र कर अधिकृतको जिम्मेवारीबाट अलग राखने अवधि तीन महिना भन्दा बढी हुने छैन ।

६५. <u>पुरष्कृत गर्न सक्ने:</u> (१) चाँगुनारायण नगरपालिकाले यथार्थपरक र विशवाशनीय रुपमा तथा कानुनले तोकेको म्याद भित्र कर विवरण बुझाउने,लागेको कर दाखीला गर्ने र कर अनधिकृतले अनुरोध गरेका सूचना उपलब्ध गराउने तीन जना करदातालाई प्रत्येक वर्ष पुरष्कार दिने व्यवस्था गर्न सक्ने छ

(२) उपदफा (१) बमोजिम दिइने पुरष्कार सम्बन्धी अन्य व्यवस्था चाँगुनारायण नगरपालिकाले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

६६. <u>म्याद, हदम्याद नजाने:</u> यस ऐनमा अन्यत्र जुनसूकै कुरा लेखिएको भए पनि ऐन बमोजिम म्याद वा हदम्याद गणना गर्दा देहायको अवधि बाहेक गरी गणना गरिनेछ :

(क) अदालतबाट स्थगन वा कर अधिकृत वा अन्य सरकारी निकायबाट रोक्का वा स्थगन भएको अवधि,

(ख) पुरावेदन गरेकोमा पुनरावेदन तहको अन्तिम निर्णय भएको जानकारी प्राप्त नभएसम्मको अवधि ।

६७. <u>निर्देशिका वा दिग्दर्शन (म्यानुयल) बनाउने अधिकार:</u> यस ऐन बमोजिमको काम प्रभावकारी रुपमा गर्ने नगरपालिकाले आवश्यक निर्देशिका वा दिग्दर्शन वनाउन सक्नेछ ।

अनुसूची -१

(दफा १० उपदफा (४) को (घ) संग सम्बन्धित)

<u>ह्रासकट्टी गर्ने तरीका</u>

यस ऐन वमोजिम सम्पत्तिको ह्रासकट्टी गर्ने तरीका (युनिफर्म चार्ज मेथड) को फिक्सड इन्सटालमेण्ड मेथड अनुसार हुनेछ । यसको गणना देहाय वमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

सुत्रः

$$\text{ह्रासकट्टी रकम} = \frac{\text{सम्पत्तिको प्रारम्भिक मूल्य} - \text{अनुमानित शेष मुल्य}}{\text{सम्पत्तिको आयू (वर्ष)}}$$

उदाहरण :

कुनै सम्पत्तिको मूल्य शुरुमा रु.१०००००० । - छ ।यसको आयू २० वर्ष पछि यो सम्पत्ति बिक्री गर्दा रु. २००००० । – आउंछ भने यसको प्रति बर्ष ह्रासकट्टी रकम निम्नानुसार हुन्छ ।

$$\text{ह्रासकट्टी रकम} = \frac{१०००००० - २०००००}{२०}$$

$$= \frac{८०००००}{२०}$$

$$= ४०००० । –$$

(प्रतिवर्ष रु. ४०००० । – ह्रासकट्टी खर्च घटाउन पाइन्छ ।)

अनुसूचि -२

(दफा ५० को उपदफा (१) संग सम्बन्धित)

नगरपालिकाले शुल्क लगाई उठाउन सक्ने विषय क्षेत्र

१. खानेपानी, धारा र पोखरी

२. बिजुली

३. टेलिफोन

४. वातावरण, फोहरमैला व्यवस्थापन, सरसफाई र ढल व्यवस्थापन

५. शौचालय, स्नान गृह

६. सार्वजनिक पार्क

७. हाटबजार

८. पशु बधशाला

९. अतिथि गृह र छात्रवास

१०. अचल सम्पति मुल्यांकन शुल्क

११. मर्मत सुधार (आफूले निर्माण गरेका यस अनुसूचीमा उल्लिखित साधन र सुविधाको मर्मत सुधारमा लाग्ने खर्च सम्बन्धी)

१२. पर्यटकीय क्षेत्र

आज्ञाले
चिरञ्जिवी तिम्सिना
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत